

ÖZ-NEK

Antalya Anadolu İmam-Hatip Lisesi
Felsefe Dergisi Sayı:1 Yıl: 2019

Sokrates'in
Savunması

Geçmişten
Günümüze
Felsefe

E-Spor
Nedir?

Farabi'nin
Hayatı
Farabi
ve Din
Felsefesi

Doğru Bilinen
10 Psikolojik
Yanlış

Gül AYDOĞDU

Felsefe Grubu Öğretmeni

Felsefe ve Düşünce Eğitimi Kulübü Danışmanı

Hayatta her şey küçük bir tebessümle karışık "MERHABA" ile başlıyor. Biz de bu dergimizde sizlere "MERHABA" diyoruz.

Okulumuz adına bir ilki başarmak, bir ilki yapmak için yola çıktık. Öğrencilerimizle bunu başarmanın ve ilk sayımızı çıkarmanın gururunu yaşıyoruz.

Dergimiz "Felsefe ve Düşünce Kulübü" danışman öğretmeni ve öğrencilerimizin emek ve çabalarıyla hazırlandı. Felsefe ve düşünce kulübü olarak, eleştiren, sorgulayan beyinlerle hakikat yolunda olmaya çalıştık. Bundan dolayı felsefenin ilk ve en temel sorununu dergimize isim yaptık. "ÖZ-NE"dir?

İlk çağ doğa filozofları varlığın ana maddesi üzerinde düşünmüşler ve sorgulamışlardır. Varlığı var eden "ANA MADDE", varlığın "ÖZ"ü (ARKHE) nedir? Metafizik bir sorun olarak karşımıza çıkan bu soruya birçok filozof farklı cevaplar vermişlerdir. Pozitivizm ile beraber bilimsel ilerlemeler bu konuyu bilimsel alana da çekmiştir. Atomu parçalayan bilim insanları atom altı parçacıklarda bu sorunun cevabını aramaktadırlar. Bu noktadan hareketle Fen ve Sosyal Bilimler programı uygulayan okulumuzun öğrencileri de "ÖZ-NE"yi arama çabası içerisinde bu dergiyi hazırladılar.

Dergimizin hazırlanması ve yayınlanmasında emeği geçen tüm öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerimize teşekkürlerimizi bir borç biliriz.

ÖZ-NE

Antalya Anadolu
İmam-Hatip Lisesi
Yıllık Felsefe Dergisi
Tarih: Mart 2019 Sayı:1

Sahibi

Antalya Anadolu
İmam-Hatip Lisesi Adına
Osman MUSARA (Okul Müdürü)

Yayın Yönetmeni

Gül AYDOĞDU
(Felsefe Grubu Öğretmeni)

Yayın Kurulu

Mehmet Akif DUMAN
(Müdür Başyardımcısı)

Emine TIRAŞOĞLU
(Felsefe Grubu Öğretmeni)

İbrahim ABA
(Felsefe Grubu Öğretmeni)

ŞULE ÇOĞAN
(İHL Meslek Dersleri
Öğretmeni)

Defne Nur ÇİFTÇİ
Aysema SOYDAN
Sümeyye ÜNAL
Abdullah Berk KESİKBAŞ
İsmet Hakan ÖZDEMİR

Grafik Tasarım

Özge İŞİK
(ozgeisik1@gmail.com)

İletişim

Kızıllarık mahallesi 2773 sokak
No:36 Muratpaşa / Antalya

Telefon: 0242 325 12 50
Fax: 0242 326 31 03

www.antalyaaihl.meb.k12.tr
dergiozne@gmail.com

Dergimizde yer alan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.

Göz,
terbiye almamışsa
gördüklerini şer'e,
terbiye almışsa
gördüklerini hayra
çevirir.

Bunun için;
"Bir işi göz ile yapma,
akıl ile yap"

Felsefeye Giriş

Felsefe, hep tebessümle ya da şaşkınlıkla karşılanan bir alan. Eleştirici ve sorgulayıcı düşünme insanların en temel özelliği iken, insana dayatılan ve kesin doğru kabul edilen bilgiler kişilerde paradokslar meydana getirebiliyor. Bütün çocuklar doğaları gereği filozofturlar. Her gördüğü, duyduğu şeyi sorgularlar. Bu özellikleri bazı yetişkinleri bezdirir hatta. Zamanla onlarda sistemin içinde kaybolup giderler. Felsefe ile lisede tekrar karşılaşan beyinler, artık kalıp düşüncenin etkisi altındadırlar. Buradan çıkmak Platon'un; mağarada yaşayıp gölgeleri gerçek zanneden insanların durumu kadar zor olsa gerek... Felsefe dersleri de bu zorlukla başlıyor.

Felsefe tarihine göz attığımızda, ilk insan yeryüzünde varlığını sürdürmeye başladığında, çevresinde kontrol edemediği varlıklar ve olaylarla karşılaşılıyordu. Uçsuz bucaksız doğanın ortasında yapayalnız olan insanoğlu, anlamlandıramadığı bu varlık ve olaylardan korkuyordu. Gök gürlüyor, şimşekler çakıyor, yıldırımlar düşüyor, kendisinden güçlü hayvanlar ona saldırıyordu. Korktuğu bu varlıklar ve olaylar üzerinde düşünmeye başladı. Bunlar karşı gelinmez nitelikte güçlerdi. Tanrı düşüncesinin temeli, insanın çevresinde gelişen olağanüstü olayları, görünmez varlıkların yönettiğine inanmasıyla oluştu. Böylece topluluklara, yörelere ve devirlere göre tanrı düşüncesi gelişti. İlk çağlarda, tanrılarla iletişim kurmak ve onlara tapınmak için kutsal alanlara tapınaklar yapıldı ve içlerine tanrının bir yontusu ya da onu sembolize eden bir nesne konuldu. Böylelikle de kurban, dua, yasalara saygı, erdem, dini bayramlar gibi tanrıya inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal olgular gelişti.

İnsanlık tarihini kısaca bu şekilde özetleyen bilim insanı, buradan sonraki dönemi de bu temel üzerine inşa etti. Bunun için felsefeyi İonia'da başlatıp, bütün bilimlerin anası olarak ilan etti. Çünkü Batılı bilim tarihçilerine göre insanlık karanlık dönem, taş devri, maden devri, ilk çağ, orta çağ vs. denen dönemlerden geçerek evrile evrile günümüz modern insanına gelmişti. İlk insanlar mağaralarda ve oyuklarda yaşayan hiçbir şey hakkında bilgi sahibi olmayan çok ilkel canlılar olarak tasavvur edildi. Ateşi bulmaları bile binlerce yıllarını almıştı. Zaman içinde tesadüflere dayalı olarak icatlar yaptıkları ve bir sonraki nesle aktardıkları kabul edildi. Bu sözlü gelenek mitosların, efsanelerin oluşmasına neden oldu. İnsanlık uzun zaman evrenle ilgili sorulara bu mitolojik ve mistik öğretilerin etkisinde kalarak cevap vermişti. Ancak MÖ 600'lü yıllarda insanlık bu sorulara kaynağını kendi akıl ve deneyimlerinden alan açıklamalarda bulunmaya başlamıştı.

Böylece insanlığın, gelenekselleşmiş düşüncelere başvurmadan, sadece aklını kullanarak evreni ve kendi varlığını açıklamaya çalıştığı bir disiplin olan "Felsefe" ortaya çıkmıştı.

MÖ 600'lü yıllarda Antik Yunan'da, o zamanlar adına İonia denilen bölge (bugünkü İzmir ve Aydın illeri ve bu illerin karşısındaki adaları kapsamaktadır) ilk felsefi düşüncenin ortaya çıktığı bölge olarak kabul edilir. Sistemli ve yalnızca akla dayanan ilk düşünce sisteminin Antik Yunan'da ortaya çıkması tesadüf değildir. Mezopotamya, Mısır, İran ve Fenike kültürlerinden etkilenmiş olan Miletos kenti tarım, ticaret ve denizciliğin geliştiği, oldukça işlek bir liman kentidir. Bu bölgede ekonomik yapının ileri düzeyde olması yani yüksek refah düzeyine ulaşılmış olması aynı zamanda kültürel zenginliğin ve buna bağlı bilgi birikiminin varlığı, farklı inanç ve düşüncelere hoşgörüyü de beraberinde getirmişti. Bütün bu etkenler İonia'da felsefi düşüncenin gelişmesine imkan sağlamıştı.

Felsefenin İonia'da ortaya çıkışını bu şekilde ifade eden Batılı felsefe tarihçileri Doğu kültürünü ve Doğu'daki bilim ve felsefeyi ya görmemekte ya da Mitosların içine gömmektedirler. MÖ 3000'li yıllara kadar giden Mısır'daki bilimler (Geometri, Astronomi, Matematik gibi) Piramitler olmasa idi mitolojik bir öge olarak bilim tarihi içindeki yerini alacaklardı. Aynı şekilde ondan önceki dönemlerin karanlık olarak tanımlanması ve o dönemlerden gelen bilgilerin mitos olarak kabul edilmesi gibi.

Bu Pozitivist düşünce sisteminde din ve dinle ilgili kavramların da elbette yeri olmayacaktı. Tanrı ya inkar edilecek ya da bu dünyadan kovulacaktı. Böylelikle Ateist ya da Deist düşünceler temellendirilmiş oluyordu. Öğrencilerimizle felsefe üzerine değerlendirmelerde bulunduğumuzda, onlara insanlık tarihinin nasıl geliştiğini soruyorum. Cevap basit: "Hz. Adem ilk insan. Bütün insanlar onun soyundan ve sonrada Hz. Nuh'un soyundan... Peki sonra sorusuna, ilkokulda öğrendikleri tarih şeridi cevap oluşturuyor. Yani; karanlık çağ-taş devri-maden devri-ilk çağ-orta çağ.... Hz. Adem bu devirlerden hangisinde yaşamıştır dediğimiz an öğrencilerimiz şaşırıyor. Felsefe böyle bir şey... Bütün bildiklerini sorgulamana neden oluyor. Artık öğrencilerimizin bazıları bu sorgulamayla sürekli mücadele ediyor. Bir tarafta bilim tarihinden gelen; ilkel insanlardan teşekkül etmiş günümüz modern insanı düşüncesi, diğer tarafta maddenin bilgisine sahip, nereden, niçin geldiğini ve bu dünyada nasıl yaşaması gerektiğini bilen Hz. Adem düşüncesi. "Hz. Adem ilkel bir canlı olamayacağına göre" diye devam eden düşünceler, düşünceler, düşünceler...

İbrahim ABA

Kısa Kısa Felsefe

Felsefe ne din içindir ne de dine karşıdır. Zaten büyük din adamlarının birçoğu da aynı zamanda filozof olarak kabul edilir.

T.Hobbes'a göre insan insanın kurdudur. Devlet gibi güçlü bir otorite olmazsa insan ırkı yok olma tehlikesine girer. Bireyler devlete tamamen boyun eğmelidir der. J.Jack Rousseau ise devletin bir zor ile değil gönüllülük esasıyla kurulduğunu ve yasalara özgür irade ile boyun eğmek gerektiğini vurgular. Ayrıca o demokrasi düşüncesinin de temellerini atmıştır.

Etik, temelde yol gösterici bir disiplindir. Etik şu eylemi yap, bunu yapma, bu iyidir demez. Çünkü Etik, her eylemin, olay ya da durumun kendi nitelikleri, nedenleri koşulları ve olayı yapanların niyetlerine bakılarak ele alınmasını vurgular.

Sokrates insanda doğuştan var olan bilgiyi açığa çıkarmada iki yöntem kullanır. Maiotik(düşünce doğurtma) ve İroni(alay, kaba değil incelikli). Sokrates kendisi de hiçbir şey bilmiyormuşçasına karşısındakini sorgular.

Filozoflar birçok düşünür tarafından çocuğa benzetilmektedir. Çünkü her ikisi de sorgulayan, şüphe eden, merak duyan bir yapıdadır. Çocuk her şeyi yeni öğrendiğinden, bu duygularını anlama ihtiyacı çerçevesinde var etmiş; felsefeciler de hazır cevaplarla yetinmeyip kendi akıllarıyla evreni yaşamı ve insanı anlamaya çalışarak sorgulama şüphe ve merak etme duygularını hiç kaybetmemek şartıyla elde etmişlerdir.

Yunan şehir devletlerinin MÖ. 5.yy'da barışçı bir ortamda yaşaması, ekonomik ve sosyal koşullar bakımından iyi olması, siyasi açıdan toplumsal yapının demokratik olması, yüksek mevkilere gelebilmek için bilgili olmayı, güzel konuşmayı önemli bir özellik haline getiriyordu. Bu nedenle zenginler çocuklarına hitabet sanatını öğretmeyi hedefliyorlardı. Bu ihtiyacı karşılayan ve ilk kez para karşılığı ders veren filozoflar, sofistler ortaya çıktı. Sofistler konuşma sanatını, tartışma kazanabilmenin yollarını öğretiyorlardı.

Felsefenin başlangıcından önce dinler ve mitler evren, dünya, yaşamın kaynağı, insanın evrendeki yeri ve yazgısı hakkında bazı hazır cevaplar vermekteydi. Ancak bunlarla yetinmeyen ilk filozoflardan bu yana felsefe bağımsız ve özgür düşünceye dayanmaktadır.

18.yüzyıl aydınlanma filozofu Immanuel Kant felsefe tarihinde ilk kez ahlaki eylemin, mutluluk gibi doğrudan doğruya bireysel eğilimlerden gelen ve insanın doğal yapısında bulunan öznel bir yan olduğuna karşı çıkar. Kant herkes için aynı kalan, zorunlu olan bir şeyle ahlak temellendirilmelidir. Kant için değişmez olan iyiyi istemedir ve bu bir ödevdir. Bir eylem beklentiden dolayı değil de ödev duygusu ile gerçekleştirilmelidir. Ödev duygusuyla gerçekleştirilen eylem ahlaki olur. Kant bu ahlak anlayışına "ÖDEV AHLAKI" der.

Eski Yunan'da felsefe başlangıçta doğaya yönelikti. Daha sonra insana ve topluma yöneldi. Orta çağ boyunca ise dinsel kavram, sorunlarla uğraştı. Rönesans sonrası tekrar doğa, insan, toplum ve bilime yönelen felsefe günümüzde ise daha çok diğer etkinlikleri alan bir üst dil konumundadır. Ancak felsefenin inceleme alanı sınırsızdır ve her sorunu ve konuyu tekrar tekrar ele alabilir.

Felsefe Üzerine

Felsefe MÖ 7.yy'da İyonya uygarlığında önemli bir ticaret ve liman kenti Miletus'ta ortaya çıkmıştır. Milet kenti, tarım ve denizciliğin oldukça gelişmiş olduğu işlek bir liman kentidir. Ayrıca ekonomik yapısının sağlamlığı da bu kentte toplumsal bilgi birikiminin ve hoşgörünün gelişimini beraberinde getirmiştir. Yani Milet kentindeki ortam farkı inanç ve düşüncelere izin verecek kadar hoşgörülüdür. Baskı altında kalmadan bilim, ticaret vb. şeylere yönelen Milet halkı, bu özgür ortamda felsefenin doğuşunu kendi kendine yaratmıştır. Bu elverişli bir ortam Thales gibi düşünürlerin ortaya çıkmasına olanak hazırlamıştır. Thales ile başlayan bu süreçte doğal olaylar doğal nedenlerle açıklanmaya çalışarak insan aklının yeterli olduğu inancı sağlanmaya çalışılmıştır. Felsefenin ortaya çıkabilmesi için bazı şartlar gereklidir.

Bu şartlar şöyledir;

- Felsefenin ortaya çıkışı yüksek refah düzeyine ulaşılmış olmasının bir sonucudur.
- Felsefe; kültürel zenginliğin, bilgi birikiminin, açık görüşlülüğün bir sonucudur.
- İnanç ve düşüncelere izin verecek hoşgörü ortamının varlığı etkilidir.
- İnsan faktörü; kişinin merak duymasına, hayret etmesine, bilgi açlığına dayalı bir öncüdür.

Felsefe için birden çok başlangıç sayılabilir. Olayların tarihsel sıralanması geçmişten günümüze gelerek, daha çok günümüzden geçmişe giderek yapılmaya çalışılmaktadır. "Neyin başı sonu aranacak?" Sorusu zaman probleminde ziyade hangi konu etrafında düşünüldüğü göstermektedir. Felsefe için ne değerli görülüyorsa problemi işleyen, bunun doğru bilgisine ulaşmaya çalışan kültürler için de bunlar ayrı ayrı başlangıç olarak kabul edilir.

Varlık-oluş, bilgi ve değerle ilgili serbest çağrışımların ötesinde daha sistemli düşünceler felsefenin başlangıcı sayılabilir. Örneğin Kadim adıyla "hikmet" veya "sophia" pratik bilgeliği içermektedir. Birçok medeniyette erdeme ve doğru yaşama dair öğütler vardır:

- Ölçülü ol.
- Kefaletin yoldaşı felakettir.
- Tembellik hoşça gitmez. Zengin de olsanız tembellik etmeyin.
- Başkalarını suçladığınız şeyleri kendiniz yapmayın.
- Güvendiğiniz kişinin sizi etkilemesine engel olun.
- Kendine hâkim olmak zararlıdır...

Defne Nur ÇİFTÇİ
10/A

Sokrates'in Savunması

Atina demokrasisi tarihinin en karanlık noktalarından biri, kuşkusuz MÖ 399'da Sokrates'in ölümüne mahkum edilmesidir. Kendisini suçlayanlar bile onun dürüst, özverili ve yasalara saygılı olduğunu bildikleri halde bu mahkumiyet kararının verilmesi günümüze kadar konuşulup tartışılan bir konu olmuştur. Sokrates son ana kadar masumiyetini ispatlamaya çalışmış, bunu başaramayınca da kentinin yasalarına itaat ederek ölmeyi kabul etmiştir.

KRİTON

Sokrates'in ölümünden bir gün önce, Kriton hocasının ziyaretine gelerek onu firar etmesi için, ikna etmeye çalışır. Ancak Sokrates, böyle davranmasının hayatı boyunca savunduğu ilkelere ters düşeceğinden bunu reddeder.

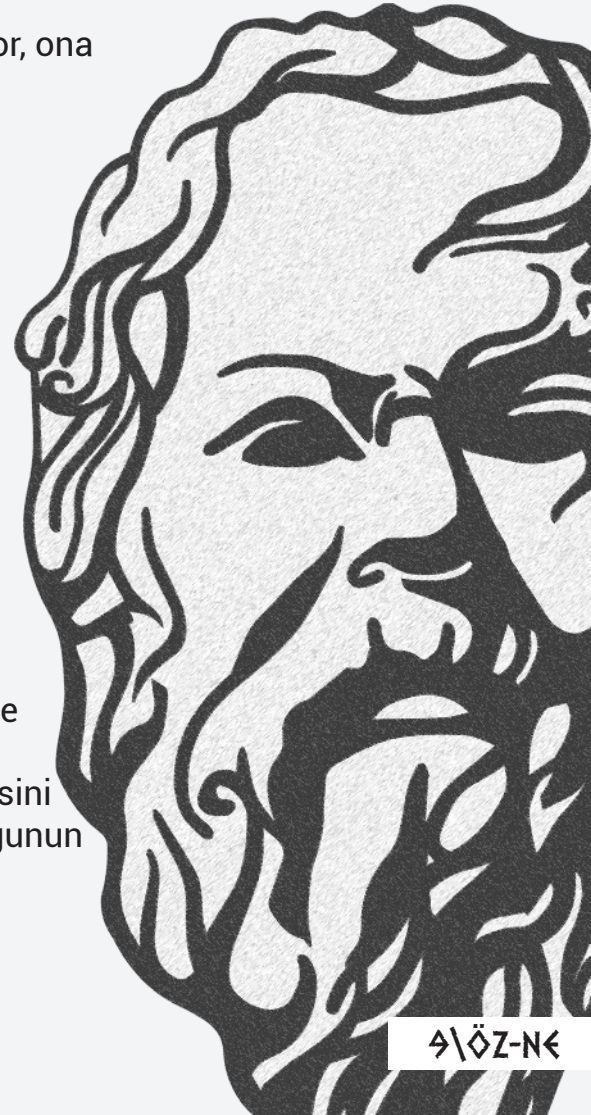
Kökleri mitolojik Atina kralı Theseus'un Girit seyahatine kadar uzanan bir geleneğe göre, Atina'dan Delos adasına her yıl bir gemi gönderiliyordu. Thargelion ayının 7'sinde (22 Mayıs'ta) hareket eden bu geminin, yolculuk için süslenmeye başladığı andan, bir ay sonra Pire'ye döndüğü ana kadar idam cezaları infaz edilmiyordu. Sokrates'in mahkumiyeti bu süre içinde verildiğinden, infazı geminin döneceği günden sonraya ertelenmişti.

Bu bir aylık süre içinde öğrencileri her gün ziyaretine geliyor, ona yarenlik ediyordu.

Kriton, son kez firar etmeye ikna etmek üzere hocası ve arkadaşları Sokrates'i ziyaret eder.

Kriton'un savları dönemin genel ahlak anlayışına ışık tutarken Sokrates'in itirazları onun yüksek ahlak anlayışına tanıklık eder. Yaşamının son anlarına kadar inandığı ilkelere yürekten bağlı olduğunu kanıtlar. Firar etmenin özgür bir yurttaşa yakışmayacağını söyleyerek, böyle davranması durumunda kendisini suçlayanları haklı çıkaracağına dikkati çeker.

Sokrates yasaların ve toplumun menfaatinin her şeyden önemli olduğunu söyleme fırsatı bulur. Yaşamı boyunca saygı duyduğu konular, hatalı bir yorumlamayla da aleyhine döndüğü zaman bile saygı duyulmayı hak ederler. Öteki dünyada, ölümden sonraki yargılamanın sonucunun kendisini mahkum eden mahkemenin kararından daha önemli olduğunun bilincindedir.

Farabi'nin Hayatı

Filozof (D. 870, Vesic / Otrar / Kazakistan – Ö. 950, Şam). Tam adı Ebû Nasr Muhammed b. Muhammed b. Tarhan b. Uzluk'tur. İbni Ebi Üseybia ile Şemseddin eş-Şehrezûrî'ye dayananlara göre Fars kökenlidir. Kimilerine göre de "el-Türkî" nisbesinden(belirticinden) hareket eden İbni Halikan'a dayananlara göre ise Türk'tür. Orta çağın Lâtince metinlerinde ve diğer eserlerde adı "Alfarabius" ya da "Avennasar" diye geçer. Farabî, İslâm felsefesinin en güçlü filozoflarından. "İlk muallim(öğretici)" Aristoteles'ten sonra, "ikinci muallim" unvanıyla tanınmış; felsefe ve düşünce tarihinde bu unvanla anılmıştır. Ebû Yusuf Yakup b. İshak el-Kindi (795-870) onu "ilk Arap filozof" olarak adlandırılırken, başkaları tarafından da "ilk Türk filozof" olarak bilinmektedir. Ölüm tarihi ise kesin olarak bilinmemekte, tahminen 950'de Recep ayının bir cuma günü ölmüştür. Babasının bir Türk olduğu ve bir komutan olarak görev yaptığı konusu neredeyse kesin bir bilgi olarak elimizdedir.

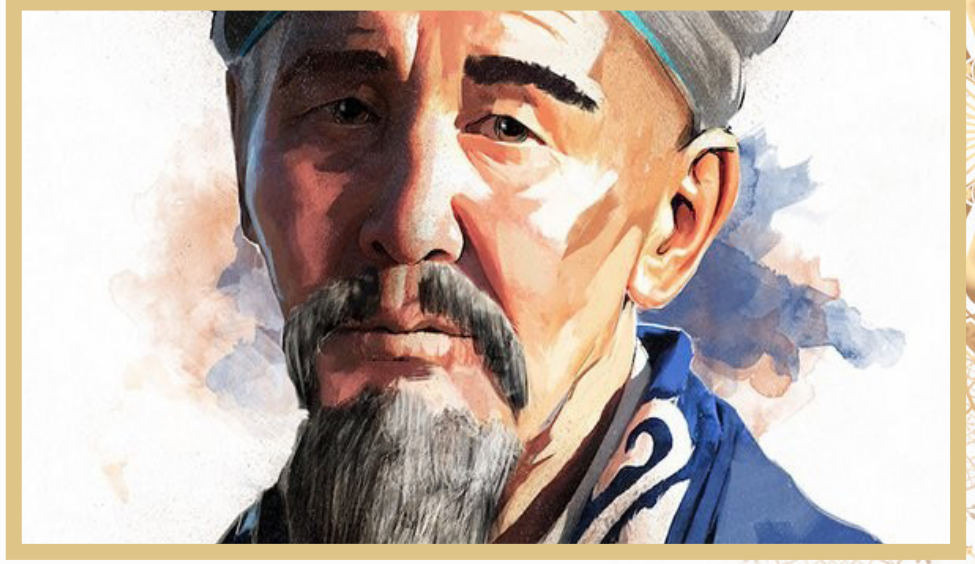
Farabî ilk öğrenimini doğduğu yer olan Vesic'de yaptı. Gençliğinde Türkistan'dan göç ederek bir süre İran'da dolaştı. Horasan'da okumuş, bir süre Merv'de öğrenim görmüş, sonra da o zamanın ilim ve sanat merkezi olan Bağdat'ta giderek yüksek öğrenimini orada tamamladı. Şam'da da öğrenim görmüş, gündüzleri bahçıvanlık yaparak geceleri de kendini felsefe okumaya vermiştir. Bağdat'ta Aristoteles mantığı'nın üstadı olarak bilinen Ebu Bişr Metta b. Yunus'tan 932-42 tarihleri arasında mantık dersleri almıştır. Arkasından Horasan'a giderek Hıristiyan bilgin Yuhanna b. Haylan'la tanışmış ve ondan aldığı derslerle mantık ve felsefe hakkındaki bilgi birikimini ve eğitimini iletmiştir. Tekrar Bağdat'a dönen Farabî, Aristoteles ve Eflâtun(Platon)'un kitaplarını incelemiş ve kendisi de çeşitli eserler yazmıştır. Mısır'a da giden filozof, bir süre orada kalmış, tekrar Halep'e dönerek zahidane (sofuca) bir yaşam sürmüş ve seksen yaşındayken ölmüştür.

Farabî daha çok felsefe alanıyla ilgilenmiş ve filozof olarak ün yapmış olmasına karşın, doğal olarak felsefenin doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili bulunduğu öteki bilimlerde de neredeyse söz sahibi olacak kadar kendini yetiştirmişti. Matematik ve tıp ilgi alanlarından sadece ikisidir. Her ne kadar tıbbî alanda pratik yapmamışsa da tıp bilgisi derinliklidir. Müzik öğrenimi hem pratik hem de teorik bakımdan Farabî'nin usta sayıldığı bir sanat ve bilim dalıdır. Bunlardan anlaşılmaktadır ki Farabî felsefe, matematik, müzik, mantık, kimya ve tıp eğitimi görmüştür. Türk müziğinde ünlü ud enstrümanını bulan(yapan) da Farabî'dir.

Farabî, Farab'da öğrenim yaşamını sürdürürken Arapçayı öğrenmiş, Buhara'da da tasavvuf bilimiyle ilgilenmişti. Arkasından 922 yılında ve elli yaşlarında gittiği Bağdat, özlemine duyduğu bilim ve felsefe öğretiminin merkezi sayılıyordu.

Dinî bilimlerden felsefî bilimlere yönelmesi, erken yaşlarında Eflâtun ve Aristoteles'in eserlerine olan hayranlığı ile açıklanabilir. Farabi'nin bilimsel ve felsefî yetkinliğini kanıtladığı, bir filozof olarak ün saldırdığı dönem, Bağdat'a gidişiyile birlikte başlamaktadır.

Farabî, mensubu olduğu "Bağdat Okulu" kanalıyla İslâm kültür dünyasının Aristoteles'in mantığı ile tanışmasını sağlamış; felsefe ve teolojiyi(Tanrı bilimi) birbirinden ayırmayı olanaklı kılabacak düzenlemeler yaparak, felsefeyi teolojiden ayırmış ve onun İslâm düşüncesi tarihinde kendi başına bir disiplin olmasına önemli katkıda bulunmuştur. İslâm literatüründe adı "kelâm" olan teoloji, Farabî'nin felsefesinde sadece yöntem bakımından ayrı tutulmuştur. İkisi arasındaki ayırım, yapısal olmaktan çok yöntemselidir.

Farabî'ye göre mantık, saf felsefe için bir başlangıç ve hazırlıktır. Felsefe fizik ve metafizik olarak iki kısma ayrılır. Fizik özel bilimleri(bilgi teorisini de içeren psikolojiyi) kapsar. Metafizik, fizik felsefesi ve teorik felsefeden oluşur, metafizik etik ile ahlâkı da içerir. Farabî, kendi senkretik (çelişkili inançları birleştirmek) felsefesini İslâm akidesiyle uzlaştırmayı amaçlamıştır. O, bir de ruh temizliğine çok önem vermiş ve felsefî düşüncesinin temeline bunu yerleştirmiştir. Başka bir ifadeyle Farabî, İslâm felsefesi tarihinde "rasyonel mistisizm" in ya da "akılcı tasavvufun" kurucusu olma unvanını hak etmektedir. Doğal ve manevî bilimlerde araştırmalar yapılırken sonuçlara matematik ve mantık yoluyla varılmasını önerirdi. Felsefe bütün varlıkların bilimi olduğu için, varlığa ulaşan Tanrı'ya benzemiş olur. Farabî, birbiriyle uzlaştırılması mümkün görülen çeşitli sistemlerden bir sentez yaptığı için eklektik (seçmeci ve uzlaştırıcı) bir metot izlemiştir. Felsefede bir otorite (yaptırım koyma gücü olan) kişi olduğu kabul edilir.

Farabî'ye göre yakinî(onunla ilgili) kanıtlarla elde edilen bilim bütün bilimlerin en önce geleni ve en üstünüdür, diğer bilimler bunun yönetimi altındadır. İşte bu bilim en son mutluluğu oluşturur. Bu bilimin bütün içerdiği şey, Yunan dilinde saptanmıştır. Ona kesin olarak hikmet (bilgelik), bunun sevgisine de felsefe derler...

Farabî'yi anlatan kitaplar, İslam dünyasında Ebul Hasan el-Beyhaki, İbn-el-Kıfti, İbn bu Useybiye, İbn elHallikan adlı yazarlar tarafından Farabî'nin ölümünden birkaç yüzyıl sonra oluşturulmuştur. Ama bu yapıtlar, birer araştırma olmaktan çok, Farabî'yle ilgili söylenceleri derliyor, bir felsefeciyile değil, bir ermişi açıklıyordu... Farabî'nin, Kazakistan 200 banknotunun arka yüzünde bir portresi yer almaktadır. Bu da onun Türk ve İslam dünyasındaki saygınlığının bir göstergesidir.

Farabi'nin Din Felsefesi

Farabi, din felsefesinin temel meselelerini Őu Şekilde sıralar;

Uluhiyyet, insan aklının ulaşabildiği en genel kavram varlık, en kutsal kavram ise Allah'tır.

Nübüvvet, bütün semavi dinler vahye dayanır. Peygamber, Allah tarafından üstün yetenekler ile donatılmış, onun emir ve iradesinin insanlara ulaştırmakta görevlendirilmiş üstün bir Őahsiyet olarak kabul edilir.

Mead, insanın yapısında var olan ebediyet duygusu, onu ruhun ölümsüzlüğü fikrine ve ölümden sonraki ikinci bir hayatın varlığı üzerinde düşünmeye sevk etmesidir.

Farabi'nin felsefesi özetle Őudur: İslam felsefesine zihinciliği getirmekle kalmamış, bu felsefenin ilk kez kapılarını açan da kendisi olmuştur. O, metafiziğe mantık yoluyla ulaşmış, İslam diniyle felsefe arasında sıkı bir ilişki kurmuştur.

Farabi'nin Sözleri

"Hiç bir Şey kendi kendisinin nedeni olamaz. Çünkü, nedenin kendisi, oluşandan öncedir."

"Hiç bir Şey kendiliğinden yok olmaz, böyle olsaydı, var olmazdı."

"Erdemlerin en büyüđü bilimdir."

"İnsan, bazen bir tesadüfle güzel işler yapar. Bazen de bu güzel işleri isteyerek değil, herhangi bir baskı altında yapmış olur. Böyle yapılan işler, mutluluk getirmez."

Kitaplardan...

"İnsan öleceğini fark etmiyorsa, var oluşunu da yaşayamaz"

"İyi bir filozof olmak için gereksindiğimiz tek şey hayret etme yeteneğimizdir."

"Doğru bilgi doğru davranışa yol açar."

"İnsan düşünen bir varlıktır. Eğer düşünmüyorsan, demek ki insan değilsin. İnsan sadece ekmekle yaşayamaz. Tabii ki bütün insanlar yemek yemelidir. Ayrıca sevmeye ve ilgi görmeye ihtiyaçları vardır. Ama bütün insanların ihtiyacı olan bir şey daha vardır: kim olduğumuzu ve neden yaşadığımızı bilmek."

"Felsefeye yaklaşmanın en iyi yolu felsefi sorular sormaktır."

"Çocuklar için dünya ve onun üzerinde olup biten her şey yenidir ve onu şaşırtır. Yetişkinler içinse durum farklıdır. Birçok yetişkin dünyayı olağan bir şey sayar."

**SOFİE'NİN
DÜNYASI**

"İnsanlar kendilerine baktıkları için yaşadıklarını sansalar da aslında sadece sevgiyle yaşadıklarını anladım. Seven kişi, Tanrı'ya yaklaşır ve Tanrı da ona yaklaşır. Çünkü Tanrı, sevginin ta kendisidir"

**İNSAN NE
İLE YAŞAR?**

"Kimse bilinmezden korkmamalı, Çünkü herkes istediği ve ihtiyaç duyduğu şeyi ele geçirebilir."

"Yeryüzünde her insanın kendisini bekleyen bir hazinesi vardır."

SİMYACI

"Karamsarlık, neşeye göre daha bulaşıcıdır."

"İnsanlar mantığı, doğru ile yanlış ayırt etmek için değil, dedikleri her şeyi ayırt etmek için, her dediklerini mantığa uydurmak için icat etmişlerdir."

"Ama ben varım.
Çünkü hiçim ve yokum.
Vücudum mutlaktır.
Yok olma sınırlıdır.
Mutlak olan vücuttur.
Mevcuttur."

**AMAK-I
HAYAL**

"Görmediklerimizi değil, gördüklerinizi anlamaya çalışın."

"Bu hayatta başımıza gelen tüm kötülüklerin insanın zorbalığından kaynaklandığı gün gibi açık değil mi?"

**HAYVAN
ÇİFTLİĞİ**

"Dünyanın bütün kitapları doyuramaz kafamın açlığını.
Neler neler okumadım!
Ama yine de kafamın açlığından ölüyorum...
Anlayışım arttıkça, bilgim eksiliyor..."

"Yurt sevgisi kişisel çıkardan vazgeçildiği ölçüde artar."

"İnsan güç, bilgelik ve sevgi sayesinde değer kazanır . Güçsüzlük, bilgisizlik ve sevgisizlik yüzünden günah işler."

**GÜNEŞ
ÜLKESİ**

Dünyeden Bugüne Felsefe

Felsefe, insanın kendini, toplumu, değerlerini, evreni anlama ve açıklama çabasıdır. M.Ö. 6. Yüzyıla doğru Anadolu ve Akdeniz kıyılarında medeniyetlerin etkileşimi ile felsefenin ortaya çıktığı kabul edilir. Filozofların fikir öne sürdüğü konular bugün hala tartışılmakta ve güncelliğini korumaktadır.

M.Ö. 6-M.S. 2. Yüzyıl felsefesi, antik çağ felsefesi olarak bilinir. Bu çağda tartışmaların bazı dönemlerde farklılaşarak yoğunlaştığı görülür. Doğa felsefesi olarak adlandırıldığı dönemde ilk neden ve değişim tartışmaları öne çıkar. Doğa filozoflarından Thales, Anaxsimandros, Anaxsimenes, Empedokles ve Demokritos varlığın özü tartışmalarında ilk neden anlayışıyla öne çıkmıştır. Varlığın değişimi tartışmalarında Herakleitos ve Parmenides'in görüşleri önemlidir. Thales'e göre evrenin ilk nedeni (arkhesi) su, Anaximandros'a göre arkhe sonsuz olan apeiron, Anaximenes'e göre hava, Empedokles'e göre; su, toprak, hava, ateş. Demokritos'a göre atomdur. Herakleitos'a göre arkhe "ateştir" ve her şey değişir. Parmenides'e göre arkhe "bir olandır", hiçbir şey değişmez.

Felsefenin insana yöneldiği dönemde Sokrates ve sofistlerin bilgi ve ahlak; tartışmaları öne çıkar. Sofistler; para karşılığı ders veren, bir konuda uzmanlaşmış bilgili kişilerdir. Bu kişiler özellikle konuşma sanatında (hitabet) ve siyasetle eğitim vermişlerdir. Bilgide kesinliğin olmadığını, bu yüzden kesin bilgi arayışının da doğru olmadığını savunmuşlardır. Sokrates insanlarla sohbet ederek onların hayatı sorgulamasını sağlıyor, buna da doğurtma diyordu. Felsefeyi bir yaşam yolu olarak gördü. Sokrates, ahlak üzerine kapsamlı felsefe yapan ilk filozoflardandır. Sokrates'in görüşlerinin ana teması şunlardır: bilgi ahlaklı ve erdemli olmayı gerektirmiştir. Kişinin bilgisizliği ise ahlaktan yoksun davranışlar göstermesine neden olur. Ona göre kimse bilerek kötülük yapmaz. Kötülük, onun bilgisizliğinden kaynaklanır.

Sistemik felsefenin başladığı dönemde ise Platon ve Aristoteles'in varlık, bilgi ve değer alanına ait tartışmaları öne çıkar.

Platon; "akademi" adlı Batıdaki ilk yüksek öğrenim merkezini kurarak yüzlerce filozofun yetişmesini sağladı. Formlar teorisi maddi dünyanın ideaların bir yansıması olduğunu söyler. Bilgi bir hatırlamadır. Gerçek, ideal formların bir yansımasıdır.

Aristoteles; bilginin en büyük çalışandır. Biyoloji, etik, mantık, metafizik, fizik gibi alanların gelişmesine yol açmıştır. O da "lise" adlı yüksek öğrenim merkezini kurmuştur. İlk mantıkçı ve biyolog olarak tanınır. Platon'un formlar teorisini natüralist açıdan yorumlamıştır.

DOĞU FELSEFESİ

(M.Ö. 6.5. yüzyıl) (Lao Tse, Konfüçyüs, Buda)

Konfüçyüs hak, adalet, toplum ve davranışlar hakkında bürokrat gözüyle eserler vermiştir. Buda -aydınlanmış kişi- hayatın bir kanıtı olduğunu, bu acıyı aşmak (Nirvana) için aşırı uçlardan bırakmak gerektiğini söyledi. Lao Tse her şeyin altındaki gerçeği aradı. -Tao yol- adlı anlayışı geçmiş, gelecek ve çevre gibi unsurlarla yaşamayı öğütler.

ORTA ÇAĞ FELSEFESİ

(M.S.2-15. yüzyıl) (Augustinus, Boethius, Anselmus, Aquinalı Thomas, Ockhamlı William, El Kindi, Farabi, İbn-i Sina, Gazali, İbn-i Rüşd, Mevlana, Hacı Bektaş-ı Veli, Yunus Emre, İbn-i Haldun)

Bu dönem Hristiyan ve Müslüman ve İslam felsefesi olarak şekillenir. Genellikle tanrı eksenli felsefedir. Var oluşa ve ilahi tasarımlara yorumlar getirildi. İnanç ve akıl ilişkisi felsefenin din ile etkileşimi sonucunda oluşan bir anlayışı sergiler.

BÜYÜK BİLİMSEL ADIMLAR

(15. Ve 17. Yüzyıl)(Bacon, Kopernik, Keplek, Galileo)

Dogmatik düşünceler gözden geçmiştir. Batlamyus'un dünya merkezli evren fikri Kopernik tarafından eleştirildi. Güneş merkezli sistem ve gök hareketleri hakkındaki yorumları kiliseye aykırıydı. Kepler bunu metamorfik temellere dayandırdı.

Galileo matematik ve bilimi birleştirerek yeni bilimsel görüşler ortaya koydu. Teleskopu ilk defa kullandı. Kopernik'in fikirlerinin doğruluğunu kanıtladı. Francois Bacon bilimin babalarından biridir. Avukat ve yazar olmasına ve bir keşif yapmamasına rağmen tümevarım yöntemini öne sürmüştür. Bilginin gözlem ve deneyle işlenmesini savundu.

ÇAĞDAŞ FELSEFENİN DOĞUŞU

(17. Ve 18. Yüzyıl)(Hobbes, Descartes, Newton)

17. yüzyıl ve sonrası Bacon ve Galileo'nun açtığı yoldan yürüyen Hobbes gibi düşünürlerle şekillendi. Bilimlerin bilimi ya da öncül bilgi kurmaya çalışıldı. Böylelikle doğa, insan ve toplum bilgisine felsefe ile yaklaşıldı. Maddi evrenin varlığın hareketi olduğu Hobbes tarafından savunuldu.

Hobbes Leviathan adlı eserinde otoriter yönetimi savunmuştur. Hayatın yorucu, yalnız ve kısa olduğunu söylemiştir. Modern felsefenin babası olarak nitelenen Descartes ise şüpheciliğin binasını inşa etmiştir. Sadece kendisinin düşündüğünden şüphe etmiştir. Kalan her şey şüphelidir. "Düşünüyorum o halde varım" cümlesi ile tanınan filozof tekbencilik ve rasyonalizmi bu günlere taşıyan düşüncelere sahiptir. Matematik ve metafiziğe önemli katkılarda bulunmuştur.

Isaac Newton ise fiziği bilimleştiren kişidir. Klasik fiziğin kanunlarını kayda geçirmiştir. Evrenin işleyişi açısından filozofları büyük bir yardımcısı olmuştur.

ÇAĞDAŞ FELSEFENİN TEMELLERİ

(17. 19. Yüzyıl)(Spinoza, Leibniz, Berkeley, Locke, Hurme, Rousseau, Kant)

Spinoza ve Leibniz, Descartes'in Kartezyen düalizmi adını verdiği düşünceden etkilendi. Kendi metafizik sistemini oluşturdular. Descartes, Spinoza ve Leibniz iyilik yanlısı bir tanrı düşünmüşlerdir. Spinoza evrenin oluşumuyla tanrıyı bir tuttu. Panteizm'in bu dönemdeki odağıdır denilebilir. Leibniz Monodoloji adlı çalışması ile tanınır. Monad adını verdiği metafizik bilimlerin maddeyi oluşturduğunu söyler. Zihinsel ya da fiziksel her şeyin Monad adını verdiği bilimlerce oluşturduğunu söyler. Bunlar bölünemez. Evrendeki değişimlerde her Monad'ın çalışmasına göre şekillenir. Şeyler-olaylar sadece tanrının müdahalesine bağlıdır. John Locke , Bacon deneyiciliği ile Descartes'in şüpheciliğini birleştirdi. Felsefeyi problem çözme amacı olarak tanımladı. İnsanın boş bir levha gibi doğduğunu ve her şeyin deneyimden geldiğini söyledi.

George Berkeley ise maddenin sadece zihnin bir temsili olduğunu söyledi. Berkeley Locke'a David Hume da Berkeley'e karşı çıktı. Şüpheciliğin bilgi ve gerçek yolunda var savunabilecek en önemli nokta olduğunu söyledi. Kant'ı uykudan uyandırdı. J.j Rousseau etik ve politik felsefe ile ilgilendi. Toplum sözleşmesi, itiraflar gibi çalışmalarında insanın " iyi" olarak doğduğunu toplumun onu bozduğunu söyledi. Toplumun itici güdüsünün genel istekler olduğunu ve buna saygı duyulması gerektiğini belirtti. İmmanuel Kant felsefe tarihinde en çok anlaşılma çabası yapılan kişidir. Çoğu kişiye göre en felsefi soruları sormuştur. Descartes, Spinoza ve Leibniz'in rasyonalizmi ile ; Locke, Berkeley ve Hurme'nin deneyiciliğini aynı paydaya getirmiştir. Zıtlıkları aynı felsefede birleştirdi. Saf Aklın Eleştirisi adlı çalışmasında belirttiği gibi gerçekler (nurmenler) bilinemez görünürler (fenomenler) yani görünen dünya ise yasalarla yönetilir ve bilinebilir. Bilginin duyudan gelmediğini savundu. Ahlakî eylemlerin "görev duygusu" ile şekillendiğini söyledi.

KANT SONRASI DÜŞÜNÜRLER

(19. YÜZYIL)(Schopenhaver, Fichte, Hegel, Marx)

Schopenhaver gerçeğin itici gücünün "istek" olduğunu söyledi.

Ona göre gerçeği anlamak için içeri bakmalıyız, dışarı değil. Yani evrenin dışı ya da ruh gibi gizemleri değil kendisini incelemeliyiz. One göre tüm insanlık uğraşı boştur. Hayatın ilaç "vazgeçiş"dir. Hegel tez, antitez, sentez üçlemesini popüler hale getirdi. Tanrı ve akıl birliğini savundu. Devleti en yüksek ahlakî örgüt olarak tanımladı. Karl Marx Hegel'in diyalektik tipinden yola çıkarak sınıf çatışmasını betimledi. Politik felsefenin ve siyasetin en meşhur ismidir.

MODERN BİLİMİN DOĞUŞU

(19.YY-20.YY)(Auguste Comte , J.S.Mill)

Auguste Comte pozitivist felsefe ile ilişkilendirilir. Metafiziği anlamsız gören bu felsefeye göre bilimsel metot problemlerinin çözümünde tek yoldur. İnsanın sorgulamalarına gözlem ve deneyle yanıt verebilir. "insanlık dini" dediği bir olgu ile laik bir anlayış getirmeye çalıştı. J.S.Mill ondan etkilendi. Özgürlük üzerine adlı çalışması ifade ve kadın özgürlükleri üzerine baş yapıttır.

NİHİLİZİM (HIÇÇİLİK) VE VAROLUŞÇULUK (EGZİSTANSİYALİZM)

(19.VE 20.YY) (Kierkegaard, Nietzsche, Heidegger, Sartre, Dostoevskye, Camus, Kafka, Hesse)

19.ve 20. Yüzyıl varoluşçularına göre var olmak özden önce gelir. Kierkegaard düşüncenin kurucusu olarak ünlenir. korku ve titreme insanı varoluşu fark etmeye sürükler . Heidegger'e göre ölüm fikri bir hiçlikle hissi oluşturur. İnsanlar doğal olmayan alışkanlıklara sığınarak özgür iradelerini terk etmek isterler. "Biz özellikle yalnızız " der. Dünya'ya yalnız gelip yalnız gitmekteyizdir. Sartre ise insanın farklılığını hareket ederken aynı zamanda farkında olabilmelerine bağlar. En büyük uğraş bu rastgele olasılıklı dünyada kendine anlam vermektir. Bu da sinir harbine ve ölüm korkusuna neden olur. Nietzsche güç istencinde nihilizmin köklerini anlatmıştır. Köle ve efendi ahlakını anlatmış ikisinin ayrımlarını belirtmiştir.

HERMENEUTİK

(20.YY)(Dilthey, Gadamer)

20.yüzyıl felsefesinin önemli akımlarından biri de Hermeneutiktir. Hermeneutik ile tek tanrılı dinlerde özellikle kutsal mekanların yorumlanması veya peygamberlerin söz ve davranışlarının anlaşılması şeklinde ortaya çıkmış ve zamanla tüm metinlerde uygulanmıştır. Dilthey Hermeneutiğin önemli kurucusu filozoftur. Doğa ve tümsel bilimler ayrımı yapar. Doğa bilimleri dışsal, tümsel bilimler insana ait yani içsel bilgilerdir. Gadamer hermeneutiği de yöntem olmasından daha çok hakikat arayışı olarak görmüştür. Bir insanın diğer insanı, sonunda da kendini anlaması ise Hermeneutiğin gerekli olduğunu ve onun köprü işlevi gördüğünü söyler.

Emine TIRAŞOĞLU
Felsefe Grubu Öğretmeni

NEDİR BU MİTOLOJİ?

Tanrı;
Yaprağın hafifliğini,
ceylanın bakışını,
güneş ışığının kıvancını,
sisin gözyaşını aldı;
rüzgârın kararsızlığını,
tavşanın ürkekliğini
buna ekledi. Onların üzerine
taşların sertliğini,
balın tadını,
kaplanın yırtıcılığını,
ateşin yakıcılığını,
kışın soğuşunu,
saksağanın gevezeliğini,
kumrunun sevgisini kattı.
Bütün bunları karıştırdı,
eritti ve kadını yarattı.
Yarattığı kadını,
erkeğe armağan etti.

Tanrı;
Kaplumbağanın yavaşlığını,
boğanın bakışını,
fırtına bulutlarının kasvetini,
tilkinin kurnazlığını,
boranın dehşetini aldı;
sülügün yapışkanlığını,
kedinin yaramazlığını,
hindinin kabarışını,
gergedan derisinin sertliğini
onlara ekledi. Bunların üzerine
ayının kabalığını,
bukalemunun şıpsediliğini,
sivrisineğin vızıltısını kattı
ve erkeği yarattı.
Yarattığı erkeği,
adam etsin diye,
kadına verdi.

Sokrates'in Hanımı

Sokrat, vücut yapısı olarak çok çirkin ve zayıf bir yapıya sahiptir. Kel kafalı, soğan burunlu. Hanımı Xanthippe ise güzel bir kadındır. Sokrat'ı filozof yapan en önemli sebebin hanımı olduğu rivayet edilmektedir. O, dışarı çıkıp öğrencileriyle birlikte olmasını kışkırttığından, Sokrat'ın evi, hanımı tarafından cehenneme çevrilmiştir.

Evde her gün kavga vardır. Bu yüzden Sokrat da bir an evvel kendini dışarı atmaya çalışmaktadır. Bir gün talebeleriyle birlikte sokakta ders yaparak yürürlerken, o esnada evlerinin önünden geçmektedirler ve Sokrat'ın anlattığı konu da evliliğin faziletleridir.

Tam bu sırada hanımı bulaşık suyunu Sokrates'in ve dolayısıyla talebelerinin başına boşaltmıştır. Sokrat ise hiç istifini bozmadan, talebelerine dönerek, "Evlendir! Evlilik çok kutsal bir müessesedir. Evlendir! Hanımınız iyi çıkarsa mutlu olursunuz kötü çıkarsa filozof olursunuz." demiştir.

Sümeyye ÜNAL-10B
Cevdet KILIÇ- Bilgelik Hikayeleri

NEDEN

“Neden”

Bu soruya verilen cevaplar, alenen başımıza silah dayamak yerine sırtımıza saplanan hançerlerdir.

Yani mesela, “Neden bir gece ansızın ışıklarını söndürüverdi?”, “Neden güller dallarda kuruyup da kaldı?” Ve en önemlisi “Neden bunu yaptın,

ağladın, güldün, tükürdün? Neden tam yüreklere ecza bir şiir yazmışken ortasından yırttın?

Böyle neden soru kelimelerinin hep en başta olduğu, okları geriye doğru takip edince sayısı artabilen bir dizi etken, ileriye doğru takip ettiğimizdeyse bir çok sonuçla yüzleştiren, bizi Fizan'a götürebilecek kadar cümle kurabilirim size.

İsterdim ancak Anadolu rock beni çağırıyor.

Kunala 18.12.2018

Salı, akşamüstü beş, yağmur

Aslında her şeyin temeli düşündürmektir.

Bir şey üzerine düşünmek, bir başkasını düşünmek.

Az biraz düşünmek, az biraz bilgi ve az biraz da zeka ile "doğru" olan yapılabılır belki de. Lakin bu doğru neye göre doğru? Kime göre doğru? Ya da doğru diye bir şey var mı?

Ön yargıları ve öznellikleri bir kenara bırakalım. Nesnel bir doğrudan bahsederseniz eğer, ilk sırada toplumun kabul ettiği doğrular olan; yasalar ve ahlak kuralları gelir. Belirli bir topluluğun oluşturduğu yazılı ve sözlü kurallardır.

İnsan, içinde yaşadığı toplumda yaşamaya devam etmek istiyorsa bu yasalara uymak zorundadır. Çünkü Suskunluk Sarmalı kuramına göre "İnsanlar belli bir görüşü benimsemeye yalnız olduklarını düşünüyorlarsa bunu açık olarak dile getirmekten kaçınırlar. En büyük korkuları dışlanmaktır" denir. Hem bu yüzden, hem de herkesin sürekli örnek gösterdiği maymun hikayesi gibi bir süre sonra bu kuralların doğru olup olmadığını bile sorgulamayacaktır. Artık aklından asla geçmeyecek ve uymayanları o da toplumun ona yaptığı gibi cezalandıracaktır. "Bunu yapmak neden ayıp?" ya da "Bu yasa neden var?" soruları aklının köşesine bile uğramayacak.

Kalıplaşmış ve diğerleriyle bir bütün olmuştur artık ama insanın fıtratı gereği bir insan diğer bir insandan yüzlerce bin kat farklıdır. Bu farklılığın göz ardı edilmesi; doğruların doğruluk derecesinin sorgulanmasını engeller ve bu şekilde toplumsal yaşam devam eder. Fakat insanın özgürlüğü farkında olmadan kısıtlanmıştır artık. Ne yaparsa yapsın içinde yetiştiği toplumun onu alıştırdığı biçimde kararlarını verecektir.

Şimdi de nesnellığı bir kenara alalım. İnsanın kendi inançlarının içerisinde bile kendisine has doğruları vardır. Örneğin bir dine mensupsa eğer, dinin koyduğu kurallar ve doğrular, insanların bunlara ne kadar uyduğu ve doğru gördüğü önemlidir onun için ve değer yargıları olaylara nasıl baktığıyla birlikte şekillenir. Determinizm "Günlük hayatta aldığımız kararlar, düşüncelerimiz, eylemlerimiz, ahlaki tercihlerimiz belirlenmiş yasaların işleyişidir. İnsanın iradesi nedenler zinciri ile gelişen bir durumdur ve bu durumda insanın etkisi yoktur" der. Yani insanın tercihleri bile farkında olmadığı kurallar içerisinde. Özgür irade var gibi gözükür fakat özel hayatımızda bile toplumun seçmemizi istediği şeyi seçeriz.

İşte tüm bunlar olurken, bunlara uymayı reddetmiş, ta en başında "neden?" sorusunu sorabilmiş insanların, toplumdaki yasaları ve ahlaki kuralları sorgulaması, bunun üzerine düşünmesi ve bunu bir aydınlanma olarak görüp diğer insanları da aydınlatma çabasına girmesi eylemleri, olayları belki de savaşları doğurmuştur. Doğruların doğru olmaması gün gibi ortadayken bile, toplumun asla sorgulamadan inanan, kuzular gibi sorgulamadan sorunsuz olarak yaşamaları dururken, o toplumun yönetimi neden bu düzen bozulsun istesin ki? Tahtı neden sallansın istesin? Düzeni bozmaya çalışanları engelleyecek, baskı, yaptırım ve düşünce özgürlüğünün kısıtlanması söz konusu olacaktır.

Toplumun sürekli olarak kendisinden farklı olanı yanlış farz etmesi, dışlaması, düzenin bozulmasını istememesi hep önce kendi rahatını düşündüğünden. Çünkü o toplumu bir arada tutan o "aynı"lıklardır. O aynı doğrulardır. Evrenin işleyişi, insanların yaşamı bir takım "düzenler" içerisinde ise insanoğlu sorunsuzca kuzu kuzu yaşamayı seçer yine.

Kim bilir, yaradılışı böyledir belki de.

Özge IŞIK

2014 / Düşün-Yaz

Liseler Arası Felsefi Deneme Yarışması

Bilgi Ustası Aristoteles

M.Ö. 384 yılında, ünlü hekim Nikomakhos'un, Aristoteles adını verdiği bir oğlu oldu. Baba Makedonya iktidarının kurucusu Kral 2. Amytas'ın saray hekimliğini yaptı. Kralın torunu İskender Aristoteles'in en ünlü öğrencisi oldu.

Aristoteles'in gençliğini eğlenceyle geçirdiği, babasından kalan mirası har vurup harman savurduktan sonra aç kalmamak için orduya katıldığı söylenir. Dehasının hemen kabul edildiği Platon'un Akademia'sına sekiz yaşında geldi. Platon, ona okulun akli "Naos"u, adını verdi. Ama Aristoteles Platonun kölemsi sözcüsü olmadı. Onurlu bir tutum ve kibirli bir tavra sahip olan, kısa boylu şişman adam, serbestçe ve sıklıkla birçok konuda ustasından farklı düşündüğünü söylüyordu. Şöyle yazıyordu: "Platon değerlidir ama daha değerli olan gerçektir."

Yaklaşık 20 yıl Akedemi'de kaldı. Platon'un ölümünden sonra dolaşmak ve zoolojik örnekler toplamak için buradan ayrıldı. Makedonya Kralı Philip'in oğlu genç prens İskender'in özel hocası olarak Pela'da zaman geçirdi. İskender kral olup Asya'da savaşa sokunca, o zaman elli üç yaşında olan Aristoteles Atina'ya geri döndü. Eski ustanın okuluna rakip olarak "Lykion" adını verdiği okulunu kurdu.

"Akademia"dan farklı olarak "Lykion"da, biyoloji ve doğa bilimleri üzerine araştırmaya ağırlık verdi.

Aristoteles, gerçeğin kaynağı olarak duyuları gördü, var olan bütün bilgi alanlarında çalışma ve sınıflandırma yapmak istedi. İskender ona yardımcı olmaları için bin adamını onun hizmetine verdi. Kendi el yazma kitap koleksiyonunu o zamanki insanlığın her bilgi alanına ait yüzlerce cildi içeriyordu. Aristoteles'in çalışmaları Platon'un parlak biçiminden yoksundu, ancak bütün filozoflar arasında en kapsamlı ve çok yönlü olanı oydu. Metafizik, fizik, etik, politika üzerine yazdı. Bilim ve felsefenin bunlarsız gelişemeyeceği, 'yeti', 'ulam', 'ilke' gibi sözcüklerin oluştuğu bir terminoloji oluşturdu.

İlk ders kitabını, başkasını ikna etmek için görüşlerin sunulduğundan çok, usavurma aracı olarak gördüğü mantık üzerine yazdı. İlk iki önermenin doğruluğundan üçüncü önermenin mantıksal çıktığı, tümünden gelimin tanıtılmanın temel biçimi olan ve üç önerme dizisinden oluşan tasımı buldu. Yüzyıllar sonra, "Organon" ya da "araç" adıyla toplanan mantık yazıları, skolastik yapının temel yapıtı oldu.

Platon'un ortaya attığı algı gerçekliği ve düşünsel kavram dünyası ya da idea ve nesne arasındaki ikicilik, öğrencisi Aristoteles tarafından benimsenmedi. Gerçekliğin kendi gelişim sürecinde yattığını savundu. Doğadaki temel görüngeler en alt türden en üst türe doğru bir gelişmenin iki görünüşüydü. Doğada ki her nesne, ya biçim kazanan madde ya da kendisini madde içinde gerçekleştiren biçimdi.

Aristoteles, etik alanında; yaşamın temel amacı olan mutluluğun, yalnızca mutluluk adına aranmasını söyledi. İnsanlar onur, haz ve bilginin peşine düştüler. Çünkü, bunlar aracılığı yoluyla mutluluğa ulaşacaklarına inanırlardı.

İlimlilik, tutkusuzluk ve haz peşinde koşmama olarak çizilen Aristoteles portresi doğrudur. Ama son yıllarda tehlikeli bir ortam içine sokuldu. M.Ö. 323'te Makedonya hükümetine Atinalılar ayaklandığında, İskender'in arkadaşı olan Aristoteles de tehlike altındaydı. İskender ölünce kent halkı özgürlüğünü ilan etti. Bu arada da Aristoteles dinsizlikle suçlandı. Sokrates'i mahkum eden Atinalıların kendisini çok daha düşmanca yargılayacaklarını bildiğinden, Atinalılara felsefeye karşı ikinci bir suç işleme fırsatı vermeyeceğini söyleyerek kenti terk etti. Birkaç ay sonra da Khalkhis'te öldü.

PSİKOPATLAR NEDEN ÇOĞALIYOR?

"Öğrencinin Jaguar marka arabası olur mu?" tartışmaları, bir süredir yazmak istediğim yazıyı hızlandırdı. Yazmadan önce tartışmaları bir daha gözden geçirdim ve fark ettim ki tartışma benim düşündüğüm tartışma değilmiş. Tartışılan, o öğrencinin Cumhurbaşkanı'na gitmesiymiş.

Oysa tartışılması gereken konu, çocukların kaç yaşında nelere sahip olmalarının doğru olduğu olmalı. Özel üniversitelerin park yerlerine girdiğiniz zaman, göreceğiniz araba markaları tartışılan Jaguar'dan maddi olarak daha düşük olmayacaktır. Ve bu arabaların öğretim üyelerine, yani kendi parasını kazananlara değil, ailelerinin kazandıkları ile yaşayanlara ait olduğu da bir gerçek. Üniversitelere gitmeye gerek yok, hatta arabalara bakmaya da. Sokaklarda, kafelerde oturan gençlere hatta küçük çocuklara bakın. Sadece kıyafetlerine değil, ellerindeki cep telefonlarına, taşıdıkları çantalara ve en önemlisi konuşmalarına bir bakın. Ailesi varlıklı olan çocuk ve gencin bunlara hakkı var mı? Herhalde vardır, tartışılması gereken zaten bu değil. Tartışılması gereken, çocuklara ve gençlere zamanı gelmeden alınanların, izin verilen davranışların onların gelişimine ve topluma nasıl zarar vereceği olmalıdır.

Davranım Bozukluğu ve Anti-sosyal Kişilik Bozukluğu artıyor

Çevreye zarar ve kendine zarar verici davranışların olması, herkesin kendisine borçlu olduğunu düşünen ve bu nedenle isteklerinin hemen ve eksiksiz yerine getirilmesini isteyen, yapılmadığı zaman saldırganlaşan, emek sarf etmeyen, çalışmayan, sorumluluklarını yerine getirmeyen kişilere 18 yaşın altında davranım bozukluğu, üstünde ise anti-sosyal kişilik bozukluğu ya da yaygın bilinen adı ile psikopat diyoruz. Son yıllarda, başvurular içinde gittikçe arttı. Ergenliğin başlangıcı ile 30'lu yaşlara kadar uzanan bir grubun aileleri çaresizlik içinde geliyor ve yakınıyor. Çevresel koşullar, medyanın rolü gibi birçok etkenin varlığı bu artıştan sorumlu tutulabilir. Ama en büyük sorumluluk, çocuk yetiştirme biçimimizdir. 32 yaşında oğlu için gelen anne şikâyet ediyor: "Doğru dürüst okumadı. Ama okul bitti. İş beğenmiyor. Bulduğumuz işlere yorucu, bana yakışmaz, bu paraya çalışılır mı gibi gerekçelerle gitmiyor. Bütün gün evde. Onu getir, bunu al şeklinde emirler veriyor. Yapmak istemediğimizde 'Beni doğurdunuz, yapmak zorundasınız, çocuğunuz değil miyim?' diyor. Direnirsek üstümüze yürümeye başladı. Artık korkuyoruz. Ne yapabiliriz?" diye soruyor.

Bir başka anne benzer şeyleri henüz 16 yaşındaki oğlu için anlatıyor. Her sabah özel şoförün okula götürdüğü, haftalık harcaması asgari ücretten fazla olan, kredi kartı ile istediğini alabilen ve bunların az olduğunu, okulu nasılsa bitireceğini, babasının işinin onu beklediğini ve bu nedenle gençliğini çalışarak geçirmesinin anlamsız olduğunu söyleyen, sabahlara kadar barlarda gezen, kızdığı zaman kendisine küfür eden, el kaldıran çocuğu için yardım istiyor. Bir baba 14 yaşındaki çocuğunun kendisini yaraladığını ağlayarak anlatıyor ve benzer bir öyküyü aktarıyor. Hepsinin son cümlesi benzer: "Doğduğundan beri bir dediğini iki yapmadık, koruduk, sevdik, hiçbir eksigi kalmadı. Niçin böyle oldu?"

Sorumsuz, şımarık ve doyumsuz çocuk yetiştirmek.

İşte o son ortak cümle bu işin anahtarı aslında. Doğduğundan beri bir dediği iki edilmeyen, her istediğine kavuşan, isteğinin yaşı ile uyumlu olup olmadığına bakılmayan, emek sarf etmeden, değerini bilmeden alınanları, yapılanları hak görerek yetişen bir çocuğun sorumluluk sahibi, doyumlu, çalışarak kazanmanın erdemine inanan, bir şeyleri elde etmek için emek sarf etmesi gerektiğini bilerek çalışan bir birey olmasını beklemek mümkün mü? Avrupalı ve Amerikalı aileleri, çocuklarına evlerinde bile bakmıyor; yazları çalışmalarını istiyorlar diye kötü aileler olmakla itham edenlerin, biraz daha bakmalarında yarar var. Ailesinin ne kadar parası olursa olsun, boş zamanlarda garsonluk yapmanın kariyer sayılmasının, araba isteyen gencin para biriktirerek elden düşme bir araba alıp onu tamir etmeye uğraşmasının, hatta evde herkesin sıra ile bulaşıkları yıkmasının, çöpü atmasının, evi temizlemede yardımcı olmasının nedenlerini düşünmesi yararlı olabilir. Çocuklarımızı sevmekle onları doğru yetiştirmek arasındaki farkı anlamamıza yardımcı olur diye önceden yayınladığım, geleceğin psikopatlarını yetiştirme yollarını bir daha yayınlıyorum.

- *- Daha küçükken çocuğa istediği her şeyi vermeye başlayın! Bu şekilde o, herkesin onun geçimini sağlamak zorunda olduğuna inanacaktır.
- *- Kötü sözler söylediği zaman gülün! Böylece o kendisinin akıllı olduğuna inanacaktır.
- *- Ona düşünmeyi ve beynini kullanmayı hiç öğretmeyin! 21 yaşına gelince kendi kararlarını, kendisi versin diye bekleyin!
- *- Yerde bıraktığı her şeyi kaldırın; kitaplarını, ayakkabılarını, kıyafetlerini, onun için her şeyi siz yapın ki; o bütün sorumluluklarını başkalarına yüklemeye alışsın!
- *- Onun gözünün önünde sık sık kavga edin ki; bu sayede aile bir gün parçalanırsa çok fazla üzülmesin.
- *- Ona istediği kadar harçlık verin ki; hiçbir zaman kendi parasını kazanmanın ne olduğunu öğrenmesin.
- *- Yiyecek, giyecek ve konforla ilgili bütün arzularını yerine getirin ki; istediklerine ulaşmak için çalışmak gerektiğini öğrenmesin.
- *- Komşulara, öğretmenlere, polislere karşı daima onun tarafını tutun ki, onların hepsine karşı peşin hükümleri oluşsun.
- *- Bütün bunları ve benzerlerini yaparak yetiştirdiğiniz çocuğunuz bir gün suç işlerse, kendisinden özür dileyin! Ama onu felaket dolu bir hayata hazırladığınız için kendinize teşekkür etmeyi ihmal etmeyin!

(Bu belge ABD Houston Polis Müdürlüğü tarafından hazırlanmış ve kentteki tüm evlere ve okullara dağıtılmıştır.)

Prof. Dr. Bengi SEMERCI
www.bengisemerci.com

DOĞRU BİLİNER

1) Beynimizin sadece %10'unu kullanıyoruz: Beyinde "sessiz bölge" olarak anılan ve "ortalama bir insan beyninin sadece %10'unu kullanıyor" cümlesine gerekçe olan kısım sanıldığı kadar büyük değil. Araştırmalar gösteriyor ki, sessiz kısım son derece küçük. Ayrıca bilim adamları daha önce de konuşma ve duyma duyuları için çok önemli olan bir beyin bölgesine de "sessiz bölge" demişlerdi. Bunun bugün böyle olmadığı biliniyor.

2) Öfkeyi içinde tutmaktansa ifade etmek daha doğrudur: Araştırmalar gösteriyor ki, öfkeden kurtulmak için bağırarak, duvarı ya da benzer bir şeyi yumruklamak öfkeyi azaltmıyor aksine artırıyor. Mesela Amerikan Futbolu gibi sert sporlar oynayan futbolcuların daha öfkeli olduğu tespit edildi. Öfkeyi açığa çıkarmak sadece sonunda sorunun kaynağına doğrudan çözüm getiren zamanlarda etkili oluyor. Onun dışında sizi daha da sinirlendirmekten başka bir işe yaramıyor.

3) Düşük seviyede kendine saygı ana psikolojik sorunlardan biridir: Roy Baumeister ve arkadaşları yaptıkları taramalar sonucunda pek çok araştırmancının bu ifadeyi yanlışladığını buldular. Tespitlere göre kendine az saygısı olan bireylerim insanlar arası ilişkilerinde bu durum önemli bir probleme neden olmuyor. Alkol ve uyuşturucu kullanımıyla da çok az ilgisi bulunuyor. Ayrıca kendine saygının okul performansına olumlu bir şekilde yansıdığını tespit ettiler. Başarılı öğrencilerin kendine olan saygıları artıyor. En önemlisi düşük seviyede kendine saygının depresyonla bir ilgisinin bulunmadığı ortaya çıktı.

4) İnsan hafızası video kamera gibi çalışır: İnsan hafızası önemli olayları fotoğraf gibi kaydediyor. Fakat aradan yıllar geçen olaylar tekrar hatırlandığında zarar görmüş oluyor. Yani video kamera gibi her şey aynı kalmıyor. Psikologlar hemen hemen insan beyninin "yeniden üreten" değil fakat "yeniden inşa edici" olduğu konusunda hem fikirler.

5) Hipnoz uyanıklık durumundan farklı ve nadir bir "trans" durumudur: Araştırmalar gösteriyor ki hipnozlu insanlar kendilerine söylenen emirlere direnebilir hatta karşı da çıkabilirler. Karakterlerinde olmayan şeyleri yapmayabilirler. Elde edilen verilere göre hipnozlu insanlar oldukça uyanık durumda.

Hipnoz alınan cevapları arttırmayı sağlayan bir yöntemden ötesi değil.

6) Zıt kutuplar birbirini çeker: Kişiler arasındaki ilişkiler "uçlar" birbirini çekmiyor. Onlarca araştırma ortaya koyuyor ki, insanlar kendileriyle benzer karakterdeki insanlarla birlikte takılmayı tercih ediyor, kendilerinden farklı eğilimleri olan insanlardan uzak duruyor. Doğru yaklaşım "benzer uçlar, benzer uçları çeker" olmalı.

7) Mozart dinlemek zihni açar: Avusturyalı besteci Wolfgang Amadeus Mozart'ın (1756-1791) eserlerini dinlemek zekayı arttırmıyor. Mozart ya da Bach veya Pearl Jam'in eserlerini dinleyenlerin test sonuçları, hiçbir şey dinlemeyenlere göre daha iyi; ancak bir uyarıcının olması zaten kişiyi daha başarılı kılıyor.

8) Yalan makinesi doğru sonuçlar verir: Filmlerde görmeye alıştığımız, insanın yalan söyleyip söylemediğini kalp atışlarından, vücut ısısından, terlemesinden ve bu gibi fizyolojik değişiklikleri izleyerek anlayan yalan makinesi de şehir efsanesi çıktı. Yapılan araştırmalar, bu tarz fizyolojik değişikliklerin kişiden kişiye değiştiğini gösteriyor. Yani doğruyu söyleyen biri de yalan makinesine oturduğunda heyecanlı olduğu için terleyebilir ve kalp atışları hızlanabilir.

9) Şizofrenler çift kişiliktir: Şizofrenlerin çift kişilikli ya da bölünmüş kişilik sahibi olduğu da tam bir efsane. İnsanlar, şizofrenlik ile bölünmüş kişilik rahatsızlığını birbirlerine karıştırıyorlar. Bölünmüş kişilik sahibi insanlar, birden fazla kişiliği içinde taşır. Şizofrenler ise tek kişilik sahibi olmalarına rağmen, ruh durumları değişkendir; işte bu sebeple de iki hastalık çoğunlukla birbiriyle karıştırılır.

10) Dolunay, suça eğilimi ve çıldırma vakalarını artırır:

Latincesi "luna" olan ayın dolunay evresine geçmesinin insanlarda çılgınlık yarattığı düşünülür. İngilizce'de çılgınlık ya da delilik anlamına gelen sözcük ise "lunatic"tir yani, ay kelimesinden türetilmiştir. Konuyla alakalı popüler kültürde yer alan korku filmleri ve kitaplarda insanlarda bu görüşün yer etmesine neden olmuştur. Ancak, gerçekte dolunay ile delilik arasında hiçbir bağlantı yoktur.

10 PSIKOLOJİK YANLIŞ

Abdullah Berk KESİKBAŞ
11/F

Din-Felsefe

Din; sonradan ortaya çıkan, haddini bilmeden her şeyi sormaya çalışan bu zıdır kardeşten tedirgindi.

Felsefe-Din

Heyecanını, merakını, geniş ufkunu, hayallerini, kural-kaide tanımazlığını, kendi disiplinine sahip olma isteğini eleştirdiği için; durgun, miskin, mistik, kuralcı ve yaşlanmış kabul ettiği bu büyük kardeşe karşı hırçındı.

Dinsiz-Felsefe

Sınır tanımazlığıyla öyle başı beladaydı ki en sonunda kendi kendini yok edecek bir sürece girmeye başladığını itiraf etmek zorunda kaldı.

Felsefesiz-Din

Artık doğmuş ve boy atmış olan bu kardeşin aslında başlangıcından beri ruhunda olduğunu, o olmadan soğuk, ruhsuz ve duygusuz olduğunu anladı.

Din Felsefesi

En sonunda anlaşmaya, uzlaşmaya ve beraber olmaya, birlikte yol almaya, güçlenmeye ve söz sahibi olmaya karar verdiler. Tam işler yolunda gitmeye başlamıştı ki;

Dinsiz Felsefesiz;

Din ve felsefe el ele verip, yerlerini ailenin en katı, dediği dedik, sürekli kendini yenileyerek değişik şekillerde gündeme gelmeyi başaran, varlığını ve gücünü göstermeyi seven üçüncü kardeşlerine, bilime bırakıp bir kere daha gözden kayboldular.

Bu günlerde büyük kardeşten ismi, hasreti, hatıraları, sözleri kaldı; küçük kardeşten de uçarı hayalleri...

Artık, "baki kalan hoş bir sada bu kubbede..."

Halbuki "birlikten kuvvet doğardı"!

Şule ÇOĞAN
Meslek Dersi Öğretmeni

SOSYAL MEDYANIN BİREY ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

*Dünyada üç milyar insan, yani toplam nüfusun %40'ı sosyal medya kullanıyor. Araştırmalar günde ortalama iki saatimizi sosyal medyada geçirdiğimizi gösteriyor.

*İnsan günlük stres ve sıkıntılardan kurtulmak için sosyal medyaya başvuruyor. Ancak yapılan araştırmalar sosyal medyanın stresi gidermek yerine daha fazla strese neden olduğunu gösteriyor.

*700 öğrenci üzerinde yapılan iki araştırmada, moral bozukluğu, değersizlik, umutsuzluk gibi depresyon belirtilerinin sosyal medya üzerinden etkileşimlerin kalitesiyle ilgili olduğu görüldü.

*Geceleri karanlıkta geçirmeye alışkın insan artık yapay ışıkla aydınlatılıyor. Vücutta uykuyu düzenleyen melatonin hormonunu engellediğini, özellikle akıllı telefon ve diz üstü bilgisayarların yaydığı mavi ışığın en fazla zarar verdiğini gösteriyor.

*Sosyal medya bağımlılığının bir ruhsal sağlık sorunu olduğu ve tedavi görmesi gerektiği söylenebilir.

*Başkalarının öz çekimlerine bakmanın kişinin öz saygısını azalttığını ortaya koydu. Sosyal medyada geçirilen zaman yüz yüze iletişimin yerini alabiliyor ve insanların kendilerini dışlanmış hissetmesine yol açabiliyor.

SOSYAL MEDYANIN İLKLERİNDEN BAZILARI

2002
LinkedIn

2004
Facebook

2005
YouTube

2006
Twitter

2007
Tumblr

2010
Instagram

2010
Pinterest

BEYNİNİ TANİ

-Beyin doğduğumuzda ne yapacağını bilmeyen tek organımızdır.

- Beyin, kendisinin anlaşılması olabileceğini kavrayabilen tek organımızdır.

- Beyin, küçücük boyutlarına rağmen sonsuzluklarla uğraşabilen tek organımızdır.

- Beyin, somut yapısına rağmen soyut konular üzerinde ve soyut boyutlarda çalışabilen tek organımızdır.

- Beyin, kendisine isim verebilen tek organımızdır. Sadece kendisine değil, her nesne ve kavrama isim verme özelliğimiz, beynimizin dil ve kategori yapma özellikleri sayesinde becerdiğimiz ve beynimize has bir özellik

- Beyin, hiçbir şey yapmadan, sadece düşünceyle yapısını değiştirebilen tek organımızdır.

- Beyin, sınırı olmayan tek organımızdır. Bedenimizdeki tüm organlar çeşitli duyu algılayıcı ve harekete geçirici motor sinirler içerir. Fakat beynimizde bu sinirler yoktur.

- Beyin, kendi ağrısını hissedemezken, hem vücudun her yanını hissedebilen hem de başka canlıların dertleriyle dertlenebilen tek organımızdır.

Aşık olma, heyecanlanma, duygulanımları gibi özelliklerinizi bazen kalbimize atfediyor olsak da artık biliyoruz ki bunların tamamını beynimiz kontrol ediyor.

- Beyin, nedensiz işler yapabilen tek organımızdır.

- Beyin, güdülerine ve biyolojik gereksinimlerine aykırı davranmayı seçebilen tek organımızdır. Aç olmasına rağmen yememe kararı alabilen, isyan etmek istediği halde sabredebilen garip bir beyne sahibiz. Bildiğimiz kadarıyla başka bir beden bölümümüzde buna benzer bir özellik yok.

- Beyin, bazı işlerin daha hızlı yapılabilmesi için alet ve teknoloji üretebilen tek organımızdır.

- Beyin, kapasitesini hiç kullanmadan da yaşamamıza imkan veren tek organımızdır. Böbreklerimiz, ciğerlerimizin, bağışıklık sistemimizin tembellik yapma lüksü yoktur. Fakat beynimizle bize verilen nerdeyse sınırsız potansiyel çok nadir durumlarda kullanılıyor ve maalesef çoğumuz bu gizli hazinenin kapağını bile açmadan bu dünyayı terk ediyoruz. Beynimizi ne kadar kullanırsak ne kadar zorlarsak sınırlarını açar.

Beynin Sırları
Prof. Dr. Sinan CANAN

AMAĞ - I HAYAL

Filibeli Ahmet Hilmi'nin kainatta olan biteni anlamak ve hadiseleri doğru değerlendirmek için vahdet-i vücut geleneğinin iyi bilinmesi adına aldığı bu eserde insanın huzura ulaşmakta yaşadığı sorunlar gün yüzüne çıkarılmaya çalışmıştır. Ayrıca Filibeli "Bu kitabı, hakikat aşkıyla yanan, akılla kavranamayacak konuları merak eden insanların zevkle okuyacağı kanaatindeyim." diyerek kitabını takdim etmiştir.

Kitap hakkında birkaç cümle yazmadan önce biraz yazardan bahsetmeliyim. 1865 yılında Bulgaristan'da dünyaya gelen Filibeli Galatasaray lisesini bitirmiş, Duyunu Umumiye'de memurluk yapmış, siyasi nedenlerle Beyrut, Mısır ve Libya'da kalmak zorunda kalmıştır. Çeşitli gazetelerde yazılar yazan ve tasavvufla ilgilenen yazarın kırk kadar eseri vardır.

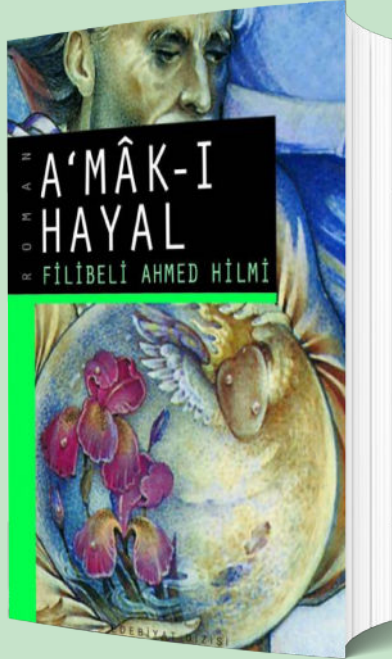
A'mak-ı Hayal zamanın yıpratıcı tesirine uğramamış,

bilakis zaman geçtikçe daha çok alaka gösterilen, daha çok aranan bir eser olmuştur.

Tasavvuf edebiyatının en önemli eserlerindedir ve 23 hikayeden oluşur. İnsanın en temel meselesi olan hakikat arayışı bu romanda içinde bulunan zaman ve mekanın hassasiyetleriyle, yaşanan hayatın meseleleriyle bağlantılı olarak anlatılmaktadır.

Kendini unutmaya çalışanların kendini bulma çelişkilerinden ortaya çıkmış uhrevi bir çilenin hikâyesidir. Tanıdığım herkese okumasını tavsiye edebileceğim; insanın damağında ender lezzetler

birakan, bir kitaptır A'makı Hayal. Başkadır, farklıdır, aynıdır, bizdir, sizdir, hiç kimsedir, herkeştir. İçinde hiçbir şey barındırır, barınağı her şeydir. Zaten kitabı okuyunca da anlayacaksınız ki kitapta tek gereksiz cümle yok. Her satırı üzerinde düşünülmüş, tartışılmış biçilmiş. Okunması gereken bir klasik.

Aysema SOYDAN
10-C

E-SPOR

Elektronik Sporlar; günümüzde, insanların hayatlarının önemli bir parçası haline geldi. Spor, yaşadığımız dünyada hızla gelişirken, artık Elektronik Sporlar da aynı tempoda geliyor ve günler geçtikçe toplulukları ve destekçileri artıyor. Elektronik Sporlar, 2000'lerin başından 2010'un sonuna doğru müthiş bir ivme yakalayarak gelişti.

Dünya'daki ilk video oyunları turnuvasının, 1972'de Spacewar ile başlayıp, '90'ların başında bir internet oyunu olan Netrek ile devam ettiğini düşündüğümüzde, aslında Elektronik Sporların, bizler daha yeni video oyunları ile ilk tanıştığımız o döneme kadar gelmesi, Elektronik Sporlar tarihinin ne kadar eskiye dayandığını açıkça göstermektedir. Elektronik Sporlar'ın ilk turnuvası 1994 yılında Dreamhack tarafından gerçekleşti ve bu turnuvaya sadece 40 kişi katıldı. Her yıl, bu sayı gittikçe artarak, 2014'teki aynı turnuvaya tekil olarak toplam 26 bin 672 kişi katılarak Elektronik Sporlar'ın, bu alanda büyümesine yol açmasına ve kendine ek olarak bir pazar ve sektör kazandırmasını sağladı.

Ülkemizde Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş gibi futbol takımlarının e-Spor takımları şampiyonalarda mücadele ederken BAU Supermassive (Bahçeşehir Üniversitesi) takımı da bu alanda mücadele eden üniversite takımlarından sadece birisi. Aynı zamanda Bahçeşehir Üniversitesi e-Spor da özellikle LoL (League of Legends) de şampiyon olan ve üst liglere yükselmiş gençlere %100'e varan burslar veriyor.

e-Spor kültürü henüz dünyada emekleme aşamasında diyebiliriz gelecek vadeden bu spor türü Çin ve Kore'de tam olarak oturmuş bir sisteme sahip ve özellikle Güney Kore bu alanda dünyanın en iyi oyuncularına ve takımlarına sahip. Oyuncu adı Faker olan Güney Koreli oyuncu Lee Sang Hyeok \$896,596.98 gibi yüksek paralar kazanmış bir oyuncu ve bunun gibi birçok örnekler ile devam ediyor. Ülkemizde HolyPhoenix oyuncu ismi ile oynayan Anıl Işık ise \$31,334.98 kazanmış durumda. Ekonomisi kısaca yukarıda bahsettiğim gibi devam ediyor ama bu işin geleceğine gelirsek son dönemlerde yatırımcılar, girişimciler ve yukarıda belirttiğim takımlar bu alanda büyük yatırımlar yaparak yeni oyuncular yetiştiriyor. Oyuncular için game housing denilen antreman odaları kuruluyor ve bu sayede yeteneklerini geliştiren oyuncular hem kendileri kazanıyor hemde yatırımcıları. Fenerbahçe takımı ülkemizi Çin de temsil edecek ve bu sayede kendini Asya'da da tanıtmış olacak sanırım bu işi futbol ile yapması daha zordur. Ünlü girişimci Elon Musk'a ait OpenAI bile bu alanda programlanmış ve yapay zeka ile gerçek oyunculara karşı mücadele ediyor. Son olarak e-Spor sektörü büyümeye devam ediyor uyanık girişimciler ve yatırımcılar bu alana yönelmeye şimdiden başladı bile eğer yatırım yapma planlarınız varsa ve dijital dünyadan anlıyorsanız bence kesinlikle bu alanda şansınızı denemelisiniz.

ACELE KARAR VERMEMEK LAZIM...

Köyün birinde bir yaşlı adam varmış. Çok fakirmiş ama Kral bile onu kıskanmış. Öyle dillere destan bir beyaz atı varmış ki, Kral bu at için ihtiyara büyük bir servet teklif etmiş ama adam satmaya yanaşmamış. "Bu at, sadece bir at değil benim için; bir dost. İnsan dostunu satar mı?" demiş. Bir sabah kalkmışlar ki, at yok. Köylü ihtiyarın başına toplanmış: "Seni ihtiyar bunak, bu atı sana bırakmayacakları, çalacakları belliydi. Krala satsaydın, ömrünün sonuna kadar beyler gibi yaşardın. Şimdi ne paran var, ne de atın" demişler.

İhtiyar: "Karar vermek için acele etmeyin" demiş. "Sadece at kayıp" deyin, "Çünkü gerçek bu. Ondan ötesi sizin yorumunuz ve verdiğiniz karar. Atımın kaybolması, bir talihsizlik mi, yoksa bir şans mı? Bunu henüz bilmiyoruz. Çünkü bu olay henüz bir başlangıç. Arkasının nasıl geleceğini kimse bilemez."

Köylüler ihtiyara kahkahalarla gülmüşler. Aradan 15 gün geçmiş ve at bir gece ansızın dönmüş. Meğer çalınmamış, dağlara gitmiş. Dönerken de, vadideki 12 vahşi atı peşine takıp getirmiş. Bunu gören köylüler toplanıp ihtiyara gidip özür dilemişler. "Babalık" demişler, "Sen haklı çıktın. Atının kaybolması bir talihsizlik değil adeta bir devlet kuşu oldu senin için, şimdi bir at sürün var."

"Karar vermek için gene acele ediyorsunuz" demiş ihtiyar. "Sadece atın geri döndüğünü söyleyin. Bilinen gerçek sadece bu. Ondan ötesinin ne getireceğini henüz bilmiyoruz."

Köylüler bu defa açıkça ihtiyarla dalga geçmemişler ancak içlerinden "Bu ihtiyar sahiden saf" diye geçirmişler. Bir hafta geçmeden, vahşi atları terbiye etmeye çalışan ihtiyarın tek oğlu attan düşmüş ve ayağını kırmış. Evin geçimini sağlayan oğul şimdi uzun zaman yatakta kalacaktı. Köylüler gene gelmişler ihtiyara. "Bir kez daha haklı çıktın" demişler. "Bu atlar yüzünden tek oğlun, bacağı uzun süre kullanamayacak. Oysa sana bakacak başkası da yok. Şimdi eskisinden daha fakir, daha zavallı olacaksın" demişler. İhtiyar "Siz erken karar verme hastalığına tutulmuşsunuz" diye cevap vermiş.

"O kadar acele etmeyin. Oğlum bacağı kırdı. Gerçek bu. Ötesi sizin verdiğiniz karar. Ama acaba ne kadar doğru. Hayat böyle küçük parçalar halinde gelir ve ondan sonra neler olacağını asla bilemezsiniz"

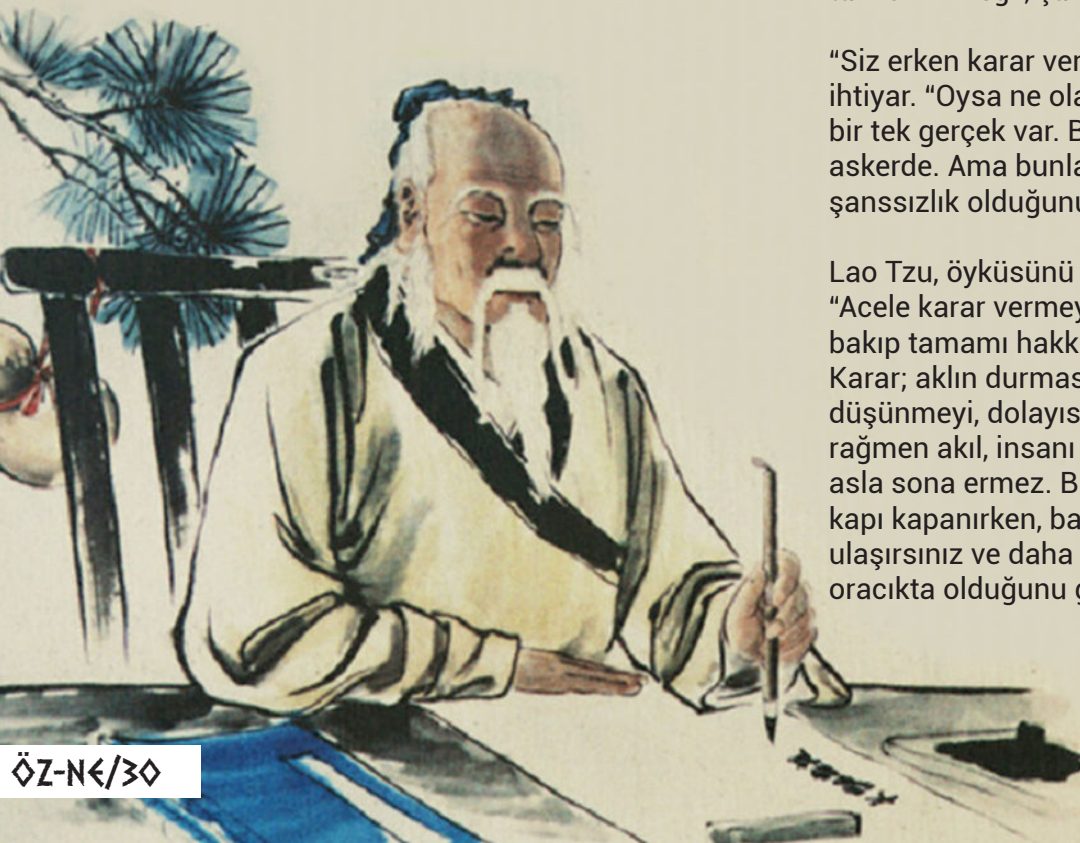
Birkaç hafta sonra düşmanlar hanedanlığa çok büyük bir ordu ile saldırmış. Kral son bir ümitle eli silah tutan bütün gençleri askere gönderme emrini vermiş. Köye gelen görevliler, ihtiyarın kırık bacaklı oğlu dışında bütün gençleri askere almışlar. Köyü matem sarmış. Çünkü savaşın kazanılmasına imkân yokmuş, giden gençlerin ya öleceğini ya da esir düşeceğini herkes biliyormuş.

Köylüler, gene ihtiyara gelmişler. "Gene haklı olduğun kanıtlandı" demişler. "Oğlunun bacağı kırık ama hiç değilse yanında. Oysa bizimkiler, belki asla köye dönemeyecekler. Oğlunun bacağı kırılması, talihsizlik değil, şansmış meğer..."

"Siz erken karar vermeye devam edin" demiş, ihtiyar. "Oysa ne olacağını kimseler bilemez. Bilinen bir tek gerçek var. Benim oğlum yanımda, sizinkiler askerde. Ama bunların hangisinin talih, hangisinin şanssızlık olduğunu sadece Allah biliyor."

Lao Tzu, öyküsünü şu nasihatla tamamlamış: "Acele karar vermeyin. Hayatın küçük bir dilimine bakıp tamamı hakkında karar vermektan kaçınin. Karar; aklın durması halidir. Karar verdiniz mi, akıl düşünmeyi, dolayısı ile gelişmeyi durdurur. Buna rağmen akıl, insanı daima karara zorlar. Oysa gezi asla sona ermez. Bir yol biterken yenisi başlar. Bir kapı kapanırken, başkası açılır. Bir hedefe ulaşırsınız ve daha yüksek bir hedefin hemen oracıkta olduğunu görürsünüz."

Lao TZU

Konuşmayı Unuttuk...

Cep telefonları günlük hayatlarımızda yaklaşık 15 yıldır varlar. İlk örneği bir tuğlayı andıran telefonlar hızla gelişti ve değiştiler. Hayatımızı kolaylaştıran ama bir o kadar da tehlikeye sokan bu aletler internet teknolojisi ile entegre olması sayesinde günlük hayatımızda yerlerini almış durumdadır. Bu kolaylık getirdiklerinin götürdüklerini de göz ardı etmememiz lazım tabii ki.

Aşırı telefon kullanımı ve yazılan sık mesajlar boyun, omuz ve baş ağrılarına sebep oluyor. Radyasyon yayan bu cihazlar uzmanlar tarafından gelişimini tamamlayan hamile kadınlar için bile tavsiye edilmiyor.

Uluslararası Kanseri Araştırma Ajansı (IARC) cep telefonlarından ve baz istasyonlarından maruz kalınan radyo dalgalarını içine alan elektromanyetik alanları muhtemel kanserojen içeren 2-B grubuna aldılar. Bu bilgi size karışık geliyorsa daha anlaşılır olanı: Dünya iletişim devlerinden AT&T çalışıp cep telefonlarının zararsız olduğunu söyleyen Dr. George Carlo şirketten ayrıldıktan sonra yazdığı yazıda "Laboratuvar deneyleri cep telefonu radyasyonunun genetik şifre bozukluklarına yol açtığını gösteriyor" diye yazmıştır.

Fiziksel sağlığımızın yanında ruhsal sağlığımızı da etkileyen bu aletler için Almanya'nın Köln kentindeki LVR Klinikte görevli psikolog Dr. Ali Kemal Gün cep telefonu bağımlılığı konusunda "Cep telefonu kullanmayı kesen birisi kendinde boşluk hissediyor. Huzursuzlanıp hırçınlaşıyor. İşte bu en ileri bağımlılık seviyelerindedir. Ve bunun tedavisi çok uzun süre alabiliyor"sözlerini kullandı.

Akıllı telefonların en olumsuz yönlerinden biri de sosyal bir varlık olan insanı, giderek asosyalleşme sürecine götürmesidir. O kadar asosyalleşiyoruz ki aynı evin içinde kahvaltı etmek için annesine mesaj atan, alt komşuyla mesaj ile irtibata geçen başkaları değil bizleriz. Sonuç itibari ile teknolojiye hakim olmalı ama esir olmamalıyız. Beyin sağlığımız için mümkün mertebe elektronik ortamlardan uzak durulması ve ihtiyacımız doğrultusunda kullanmalıyız. Cep telefonlarını sohbet ve oyun aracı olarak değil iletişim vasıtası mantığıyla kısa süreler için kullanmalıyız.

İsmet Hakan ÖZDEMİR
11/F

Antalya Anadolu
İmam-Hatip Lisesi

"bilgide öncü, ahlakta öncü"

Kızılarık mahallesi 2773 sokak No: 36 Muratpaşa/Antalya
Telefon: 0242 325 12 50 Fax: 0242 326 31 03
www.antalyaahl.meb.k12.tr dergiozne@gmail.com